

Spravedlnost

Díky své profesi a snad i díky historickému kontextu této země jsem emočně zcela imunní proti prezentaci bizarních představ o tom, co je nebo spíš, co by měla být spravedlnost. Občas je ale nutné si některé reálie a jejich možné souvislosti připomenout. Třeba obsah článku v 21. čísle Reflexu pod titulkem „Vražda novináře: další zklamání“ a pak výtržnosti, k nimž nedávno došlo na Městském soudu v Praze a na Obvodním soudě pro Prahu 8.

K charakteristice zmíněného článku by mohla stačit i jen citace mezititulků a textu k doprovodné fotografii. Autorka, kterou nebudu jmenovat, protože až na výjimky nevedu diskurz ad personam, svůj text proložila titulky „Ve Slovenském Pezinoku padl nečekaný rozsudek“ nebo „Překvapivý paskvil“. Pro vysloveně natvrdlého čtenáře, na kterého tohle ani samotný text nestačilo a který nechápe, oč v Pezinoku šlo, je na závěr článku fotografie opatřená textem: „Rodiče Jana Kuciaka přicházeli k soudu s nadějí, že bude Kočner uznán vinným ze zadání vraždy jejich syna. Odešli zlomení a bez víry ve spravedlnost.“ Jak asi z kontextu patrně, jde o soudní řízení, které již delší dobu probíhá v Bratislavě a v němž je Marian Kočner obžalován z inscenace vraždy novináře Jana Kuciaka a jeho přítelkyně. Autorka článku se tématu věnuje dlouhodobě, v roce 2020 publikovala ve stejném časopise článek s titulkem „Dívat se do očí dobru i zlu“ v němž popisuje svůj oční kontakt s obžalovaným slovy: „Hledím do očí momentálně zosobněnému zlu s perfektně uvázanou kravatou na nažehlené košili pnoucí se přes tučný pupek. Můj soused v lavici soudní síně se ke mně nakloní: jak prý můžu vydržet přímý pohled takového hajzla“. Z obou článků mimo vši pochybnost vyznívá přesvědčení autorky, že problém není v prokazování viny, ale v neschopnosti soudu napářit jasněmu pachateli trest. To, že aktuálně byl obžalovaný již podruhé zproštěn, autorku viditelně nijak nezviklalo v jejím přesvědčení, že jen někdo zcela neschopný nebo dobře podplacený může ignorovat to, co je jinak všem úplně jasné. Autorka nejspíš trpce želí svého pozdního narození, protože být tady v padesátých letech a psát o politických procesech, skoro každý den si mohla zaskočit do nějaké soudní síně a dopřát si pohled do očí zosobněnému zlu. A na konci procesu by určitě neodcházela zlomena a bez víry ve spravedlnost. Zaručen byl happyend v podobě když ne rovnou šibenice, tak hezkých pár let v kriminále pro zosobněné zlo.

Jedna zfanatizovaná novinářka jistě veřejné mínění nedělá. Na sociálních sítích je k mání takových lynčerů dvanáct do tuctu. Nic nového a jistě ne problém. Kdyby ovšem představa o tom, že spravedlnost je jakýsi univerzální bolehoj nebyla součástí právního povědomí nemalé části občanstva a kdyby nebyla dotována přesně takovými články.

Nevím nic konkrétního o případu obžalovaného Kočnera, takže ani to, jak probíhal jeho proces. A články obdobné těm výše zmíněným na tom nic změnit nemohou. Nejde o transfer informací, ale demonstraci emocí. Obecně ale mohu soudit, že byl-li obžalovaný opakovaně zproštěn obžaloby, zas až tak jasný pachatel to nebude. Pokud to tak i skončí, spravedlnosti bude učiněno zadost, protože lépe, aby devět vinných uniklo trestu, než aby jeden nevinný byl odsouzen. Tedy pokud to ještě platí. Někdy si moc jistý nejsem.

Pravda, nebylo učiněno zadost spravedlnosti, ale zákonu, což je či zhusta bývá něco jiného než spravedlnost. Míním spravedlnost jako obecně pojímané soukromé vlastnictví jasné představy, jak má takový soud dopadnout, i když vlastník představy o věci nic neví.

Vyrobít z nepochopení nebo zaujatosti problém a ten pak vydávat za selhání systému je vcelku známá argumentační figura. Zejména politiků, ale též i novinářů. Jistěže ne všech, ale o to nejde. Ve světě elektronických pavlačí, všelijakých Facebooků, Instagramů a spol. dostává každá pitomost křídla. Pročež se pak nelze podívat, když se konečně najdou slušní lidé, kteří spravedlnosti nedají zahynout. A věrní heslu „Čí je spravedlnost, přece naše“ se vypraví k soudu a tam po krátké potyčce s justiční stráží poškodí slavnou soudní budovu vyražením dveří do jednacích místností. Protože kdo se na to svinstvo má koukat a být zticha, je-li hubena spravedlnost.

Alespoň jednou za čas by se mohl někdo odhodlat a napsat, že i rozsudek, jehož základem je konstatování nedostatku důkazů, a tedy neprokázání toho, co žalobce tvrdil, ať už v civilní nebo v trestní věci, je organickou součástí toho, co je obecně nazýváno spravedlnost. Já mnohem raději používám výraz férový proces. Když už by v tom ten odvážlivec byl, mohl by i dodat něco v tom smyslu, že nutit soudce k tomu, aby nerozhodovali podle práva, ale dle přání publika, které většinou nezajímají důkazy, ale konečné skóre, je prostě nehoráznost. Což platí o komentářích, jaké předvedla zmíněná redaktorka, ale jaké předvádí i mnoho jiných na mnoha jiných místech a při mnoha jiných příležitostech. Dokonce i hrubá chyba soudce je součástí tolik adorované spravedlnosti. Prostě proto, že rozhodují lidé. I jen letmý pohled na agendu odvolacích soudů, dovolacích soudů, Ústavního soudu, případně Evropského soudu pro lidská práva skýtá dostatečnou informaci, v čem všem je možné chybovat a co vše je tedy takřkajíc plánovanou či statistickou chybou fungujícího systému. Ovšem jestli jde o chybu, se lze dobrat jen odbornou a mnohdy velmi náročnou a podrobnou analýzou. Což je vysoce nad schopnosti bojovníků za spravedlnost, kteří ostatně moc hloubat nemusí, protože i bez toho mají jasno.

Psát kvůli jednomu rozhodnutí o selhání spravedlnosti jako systému, nebo přesněji zdůrazňovat tento velmi subjektivní a většinou i silně emotivně ovlivněný pohled, má k serióznosti hodně daleko. Už před sto lety soudce Oliver Wendell Holmes Jr. prohlásil něco, co platí dodnes, jen se o tom neví: „Ani ta nejpřísnější ochrana svobody slova by neměla chránit muže, který začne nepravdivě volat 'hoří' v divadle a způsobí tím paniku“.

Nikdo není povinen být seriózní. Šířit lze nejen informace pozitivní nebo neutrální, ale i znepokojivé, zneklidňující a zraňující. V tom jsme pokročili, díky čemuž s výjimkou šíření poplašných zpráv a podobných excesů psavce generálních odsudků nic zásadního neohrožuje. Jsou bezpečni, represí se bát nemusí, což ovšem neznamená, že by byli zcela neškodní a jen poněkud eklhaft.

Důvěra v justici a v to, že její rozhodování je nikoliv bezchybné, ale v mezích, které jsou dány obecně lidskými schopnostmi, pokud možno správné, řádné či zákonné, je velmi důležitá. Nelze mít vůbec nic proti konkrétní kritice konkrétních rozhodnutí, ale rozhodně nebudeme mít lepší justici či lepší přístup veřejnosti k justici, pokud jediné, co se bude dozvídat anebo většinou dozvídat, budou podobné obecné stesky o tom, jak zase spravedlnost prohrála. A asi to lepší nebude, ani když čtenáři těchto plků budou obden vyrážet dveře soudních místností.

JUDr. Tomáš Sokol,

partner, advokát, Sokol, Novák, Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.
člen představenstva České advokátní komory

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)